

ELŐFIZETES.

HELYBEN ES VIDEKEN

Egy évre ... 800 kor
Fél évre ... 150 kor
Egy negyed évre 75 kor
Egy óra ... 25 kor

Nyitási költségek
megállapítás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 187.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény
Társaság.
Bulevardul Regele Ferdi
nand I. (József tsh.-ut 22.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, április 16.

21. és 25. sz. rendelet (kibővitve)

Mi, Erdélyi csapatok parancsnoka, a katonai igazságügyi törvénykönyvnek 32. és 57. §§. II. pontja értelmében, a hadsereg biztosítására és az ország védelmére

ELRENDELJÜK:

a Tiszáig elfoglalt egész területre, mely hadművelési területnek tekintetik: I. Rend. Ellenszegülőknek lesznek tekintve: a) akik rosszakarat nélkül nyilvános helyiségekben, állomásokon, vonatokon, az utcán stb. közölni, elterjeszteni, beszélni fognak bármely módon igaz, vagy beképzett híreket vagy relativ meggyszöcséket a hadműveletekről, a csapatmozdulatokról és helyzetükről, a katonai hatóságok rendelkezéseiről vagy bármely más dologról, a román hadseregre vonatkozólag; b) akik állomásokon, vonatokon találtak, komoly megindoklás nélkül, vagy tolongani, kiabálni fognak és nem fogják tiszteletben tartani a rendre vonatkozólag kiadott utasításokat; c) akik rossz szavakkal fogják illetni a román nemzetet; d) bármely jóakaratu személy, aki levelet vinne, azok, akik masok által elősegítik megánielektől átvett leveleket egyik helyről a másikra szállítani; e) akik a hadsereg érdekeit szolgáló rendelkezések ellen lázitanak; f) azok, akik felhatalmazás, vagy katonai engedély nélkül, minden rossz szándék nélkül, titkon vagy nyilvánosan, akár katonai parancs folytán, akár nem történt kiírt helyiségeket elfoglalnak; g) akik sértő szavakkal fogják illetni a román katonákat, a román hadsereget vagy országot; h) bárki, aki rosszakarat nélkül megmérgez, vagy megfertőz kutakat, forrásokat, bármely folyó vagy állóvizet, valamint bármely élelmiszert; i) azok, akik kritizálni fogják a parancsnokság által kiadott rendeleteket; j) azok, akik leverik a zászlókat vagy a hivatalok más jelvényeit; k) azok, akik közbelépnek, vagy mások közbelépését provokálják, hogy megakadályozzanak egy letartóztatást, vagy a parancsnokság által kiadott rendelet végrehajtását; 2. Ezen rend ellen szegülők a következőképen lesznek megbüntetve: Az a) b) c) és d) pontok alá esők meglesznek vizsgálva hadbíró által első és utolsó alkalomkor egy évi börtönnel és 2000 Lei-ig terjedhető pénzbírsággal lesznek sújtva. Az e) f) g) h) i) j) és k) pontokba foglaltak ellenszegülői a hadtörvényszék által lesznek megvizsgálva és elítélve 3 évig terjedhető börtönnel és 5000 Lei-ig terjedhető pénzbírsággal. Midőn a fent említett feltételek közül valamelyik, kémkedés vagy árulási szándékkal lesz véghezvive, a háboru alatt már életben levő törvények szerint lesznek megbüntetve. 3. A rendelet ellenszegüléseinek a meghatározását királyi biztosok, hadbírók, térparancsnokságok, csendőrszettek és bármely katonai törzstiszt végzi.

E jelen rendelet, amennyiben lehet, lapok által lesz kihirdetve, ki lesz ragasztva minden községben, hadtörvényszék székhelyén, hadbíroságokon, parancsnokságoknál, csendőrszettek és községházaknál, ki lesz hirdetve dobszó által is. E formások betartását legyökönnyvilleg fogják megállapítani a törzstisztek. E rendelet büntető hatálya élet-

Váltópénzt bocsát ki a város.

Arad város közigazgatási bizottsága ma délután dr. Veliciu Romulusz prefektus elnöklésével rendes havi ülését tartotta. A megnyitás után a prefektus üdvözölte a megjelenteket. Arsenovici Gyula min. tanácsos pénzügyigazgató jelentése szerint egyenes adóban kevesebb pénz folyt be, aminek oka, hogy a közönség nem fizet aprópénzt, ezrest pedig nem tud felváltani. Ő már megtette az intézkedéseket a kir. ügyvéssel, hogy az fizéréseket megakadályozzák. Betiltotta ezenkívül a blokkok forgalmát, de ennek az a kellemetlen hatása, hogy a nikkel és vaspénzt csak árszóval lehet beszerezni. Ő erről jelentést tett már Bucuréstben. A pénztézetek ankétján foglalkoztak ezzel a kérdéssel. Felmerült az, hogy a város bocsásson ki aprópénzt, vagy szerezzen be Temesvárról városi pénzt. A hamis lebélyezésű ezresre vonatkozólag nem intézkedhetik. Az aprópénz-hiányon úgy lehetne segíteni, hogy a pincérek, szállodák, mozik aprópénzüket felét szolgáltatassák be, továbbá a fogyasztási adót is aprópénzben kell fizetni. De ehhez a közönség jóakarata is kell. A pénzügyigazgatóság még abban a kellemetlen helyzetben van, hogy más megyékbe kell küldeni az aprópénzt. Javasolja, hogy a bizottság írjon fel a kormányzó-tanács-hoz, hogy más pénzügyigazgatóság útján utaltasson ki máshová aprópénzt. Dr. Angel István helyettes polgármester bejelentette, hogy a polgármesteri hivatal már

intézkedett az aprópénz beszállítására, de az eredmény nem valami nagy. Zima Tibor szerint a pénzügyigazgató javaslatai helyeselhetők, de ezek véglegesen nem oldják meg a helyzetet, mert máshol is aprópénzt követelnek az aradi kereskedőktől. A bizottság azt javasolja a kormánynak, hogy az ezer és tízezer koronásokat minél előbb bevaltsák. Weissenburger Nándor helyesli, hogy ha a város 10 és 20 filléres városi pénzt bocsátana ki 200 ezer korona értékben. A város erre nem fog ráfizetni. Tudakozódni kell Bucuréstben, hogy nem bocsátja-e ki a kormány a bevont bankokat. Ha a város nem akarja kiadni az aprópénzt, hajlandó a kibocsátást az ő bankja keresztülvinni. Arsenovici szerint a váltópénz kibocsátása sokáig késni fog. A bizottság hozzájárult a váltópénz kibocsátásához. A prefektus tudomására adja a bizottságnak, hogy az ezer és tízezer koronások bevaltsására vonatkozólag megtette az előterjesztést s úgy tudja, hogy ez a probléma megoldást fog nyerni a polgárság károsodása nélkül. Weissenburger helyesnek tartaná, ha felírnának, hogy a becserelés 1:1 arányban történjék, mert Erdély visz oly gazdagságot az országnak, mint a régi királyság. A bizottság ebben az irányban feliratot terjeszt a bucuresti kormánynak. Arsenovici javasolja, írjon fel a bizottság, hogy a nemzeti kölcsönt a mai kurzus mellett koronában is lehessen jegyezni. Ehhez a bizottság hozzájárult.

Az idegenek megadóztatása.

Stojka József, a városi adóhivatal főnöke ma javaslatot terjesztett a tanács elé, hogy alkossanak szabályrendeletet az idegen birtokok megadóztatásáról. A javaslat szerint mindazok az Aradon tartózkodó idegen birtokosok, akiknek Aradon tartózkodásuk inkább csak szórakozás jellegével bír, fizessenek külön adót

és pedig a családfő évi 5 ezer koronát s minden 16 éven felüli családtag évi 500 koronát. Ebből az adóból évi félmillió korona folyék be. Az adó egyszerre és önként, az első félévben előre lenne fizetendő s attól, aki a kivetett adót nem fizeti, az összeg kétszeresét végrehajtás útján szedik be.

A vármegye ellátása.

Aradmegye közlelmzési bizottsága legutóbb 57 waggon sőt kapott, amelynek szétosztása holnap kezdődik. Ezenkívül 5 ciszterna kenőolajat, 24 ciszterna petróleumot, 1 waggon ablaküveget, öt és fél waggon kékkövet kapott. Ezeknek a közlelmzési cikkeknek szétosztása folyamatban van. A kékkő fedezni fogja

az első permétezés szükségleteit. Gurahoncon két waggon faszén áll a bizottság rendelkezésére. A szemet métermázsanként 60 koronáért kizárólag aradmegyei kovácsok kapják. Az igényeket a vármegye közlelmzési bizottságához kell benyújtani.

Aradmegye új főjegyzője.

Megirtuk, hogy dr. Papp Tivadar, Aradmegye főjegyzője lemondott állásáról és május elején megvált a közigazgatási szolgálatától. Ma arról értesülünk, hogy május elején adja át hivatalát dr. Papp Tivadar dr. Beles János máriaradnai főszolgabírónak, akit dr. Marsieu Jusztin prefektus a főjegyző helyettesítésével megbízott. Értesülésünk szerint a vármegye új főjegyzője dr. Beles János lesz, míg máriaradnai főszolgabíró dr. Kornya János ottani szolgabíró.

Az amnesztia-rendelet.

Jelentettük, hogy a kormány dekretumot terjesztett Ferdinánd király elé aláírás végett az amnesztia-ra vonatkozólag. A dekretum szerint amnesztiaiban részesülnek a háboru alatt fegyverbe hívott, vagy a hadseregnél már szolgálatban álló egyének azon cselekményei, melyek a rendes katonai büntető bíraskodás körébe esnek — tekintet nélkül arra, — hogy az ítélet végre van-e hajtva, vagy sem, ezenkívül vizsgálat alatt álló és még csak ezután kiderülő cselekményekre.

Az amnesztia nem terjed ki a következő büncselekményekre: 1. Árulásra, kémkedésre. 2. Lázadásra, lázongásra. 3. Feljebbvaló megtámadására. 4. Külföldre szökésre. 5. Összeesküvészerű szökésre. 6. Rablásra, épületek lerombolására és elpusztítására. 7. Szállásadó megölésére. 8. Katonai igazgatásban elkövetett csalásra, ide nem értve a menetlevelek hamisítását. 9. Közigazgatási szolgálatban való hűtlenségre. 10. Hadműveletek veszélyeztetésére. 11. Az állam biztonságának külső és belső veszélyeztetésére, törvényhozó testület elleni merényletre. 12. Hamisításra. 13. Közpénzek elsikkasztására. 14. Bünszövetkezésre. 15. Emberölés és gyilkosságra. 16. Rablásra. 17. Többeket veszélyeztető büncselekményekre. 18. Békebeli kémkedésre. A 12., 13., 14., 15., 16. kivételektől eltekintve amnesztiaiban részesülnek a csatolt területeken a magyar katonai és polgári bíróságok által elítéltek.

belép 3 nap után a fent említett végrehajtásokkal s csak azon személyek lesznek megbüntetve, akik e 3 nap után tartózkodnak, amelyeket szintén a parancsnokság ad ki, de a jelen rendelettel megegyezők, hatályon kívül lépnek abban a pillanatban, amikor a rendelet életbe lép. Kelt a Parancsnokságunknál Nagyszében, 1919. május hó 12. Az erdélyi csapatok főparancsnoka

MARDARESCU tábornok s. k.
Vezérkari főnök: PANAITESCU tábornok,

Teleky gróf — magyar külügyminiszter.

Budapesti lapok jelentése szerint Teleky Pál gróf elfogadta a kormány által neki felajánlott külügyi tárcát s kinovezése ügyében a kormányzóhoz feltérjesztést is tettek. A jelentés arról is értesít, hogy Teleky egyidejűleg kilépett a keresztény nemzeti egyesület pártjából, mintán felfogása szerint a külügyminiszter nem tarthatik egyik párthoz sem.

Bulgáriában megoldották a kommunizmus problémáját.

PÁRIS. A „Le Temps” külön kiküldött szófiai tudósítójának Stambulinszki bolgár miniszterelnök a bulgár kommunista mozgalmakról a következő nyilatkozatot adta:

— Ami a falusi kommunistákat illeti, azt hiszem, hogy túl is megyünk a követeléseikert, ha vagyunkat és rokonainkat konfiskáljuk és ha ez ujitók csoportját katonai uralom alá helyezzük, át-helyezve őket olyan eddig meg nem művelt területre az országban, ahol szociálista programjukat megvalósíthatják. Ön tudja, hogy Bulgáriának sok mocsaras területe van, ide akarjuk elküldeni a kommunista parasztokat. Kaszárnyákban lesznek elhelyezve és a kiszáritási munkákat lesznek kötelesek elvégezni, megtermékenyítve a területet. Mi megengedjük, hogy itt szociálista tevékenységüket kifejtsek, megnagyobbítván, de egyszersmind meg is gazdagítva e területet. Ha azonban nincs elegendő hely e hívek részére, az e környéken lakók javait elkönfiskáljuk és más jobb helyen kárpótoljuk őket. Nagyon jól tudja, hogy közöttünk a küzdelem életre-halálra megy. Ha a kommunisták győznek, mi tudjuk mi vár ránk, minthogy azonban sohasem fogunk győzedelmeskedni, tudniok kell, mi vár rájuk.

Egy lovas kapitány tragédiája.

NAGYVÁRAD. Körülbelül hat hét óta lakott az Oradea-marei (nagyvárad) Pannónia-szállodában Braier Oszkár lovasági kapitány. Néhány nappal ezelőtt a kapitánynak egy nő-ösmerőse érkezett a szállodába, aktív husvét hétfőjén heves összeszólaikozása volt. Délután két órakor a kapitány revolverét magához véve izgatottan szaladt ki a szobából a szálloda egyik félreeső helyére, ahol az ajtót magára zárta. A nő és a kapitány-nak egy tiszt barátja zörgettek az ajtón, mire a kapitány revolverével halántékon lötte magát. Mire az ajtót betörték, már halott volt.

MŰVÉSZET.

Ma pikáns műsor a Modern Kabaréban. Ma nagyszabású pikáns műsort mutat be a kabaré kitűnő társulata. Színrekerül „Móric” és a „Leszerelt féltékenység” című kacagtató pikáns bohózatok.

Gróf Monte Cristó VI. Szinte példa nélkül áll, hogy egy film oly soká le tudja kötni az emberek figyelmét, mint a Pathé nagystílusú filmalkotása: Gróf Monte Christo, melynek hatodik fejezete még két napig marad műsoron.

Bűnügyi dráma az Uránában. Dumas Sándor világhírű regénye után készült az a nagyszabású bűnügyi dráma, amelyet „Gyöngynyakékes hölgy” címen

Mi lesz Gyulafehérvárott?

Az erdélyi és bánati közönség feszült érdeklődéssel néz az e hónap 24-ére hirdetett gyulafehérvári kongresszus elé, amelyet az erdélyi román politikusok, illetve a nemzeti párt az Averescu-kormány elleni demonstrációknak szánt. A napok óta hirdetett kongresszusról nagyon sokféle verzió került forgalomba.

Azok a hírek, amelyek arról szólnak, hogy az Averescu-kormány nem engedné meg a gyulafehérvári kongresszust, teljesen valótlanok. Eddig még az új kormányban ilyen intézkedésről nem tudnak és valószínűtlen, hogy ilyen abszolutisztikus s az erdélyi románságot mélyen bántó kormányakció készülne. A kongresszus célja első sorban, hogy az Averescu-kormányban a kormányzó-tanács parlamentarizmus uton

való feloszlata ellen éppen Gyulafehérváron demonstráljon, a hol annak idején ugyanazok a politikai tényezők, akiket most Bukarestben elejtettek, mondották ki a csatlakozást.

A gyulafehérvári kongresszuson Erdély és Bánát összes mai politikusa részt vesznek és a nemzeti pártnak a választásoknál követendő magatartását fikszirozzák. Erélyesen követelik, hogy a választások idejére az ostromállapotot és a cenzurát eltöröljék. Már most kialakult a pártban a vélemény, amelyet Gyulafehérváron erélyes formában deklarálni fognak, hogy *a nemzeti párt abban az esetben, ha az ostromállapotot és a cenzurát a választások idejére nem szüntetik meg, a választásokon nem vesz részt.*

Erdélyi munkaadók szövetsége.

Clujban (Kolozsváron) megalkult az erdélyi munkaadók szövetsége. Az alakuló ülésen ismertették a szövetség alapszabálytervezetét, amely szerint ennek céljai az alábbi négy pontban foglalhatók össze: 1. Az ipari munkások bérharcaiban a munkaadók érdekeit egységesen képviselni. 2. Népjóléti intézmények létesítésével a munkásokra nehe-

zedő gazdasági nyomást enyhíteni. 3. Az ipari és kereskedelmi munkaadók érdekeit minden állami és társadalmi kérdésben képviselni. 4. A kereskedelmet és nagy ipart érdeklő összes gazdasági és szociális kérdésekben közreműködni.

A szövetség Erdély és Bánát főbb centrumaiban helyi csoportokat igyekszik létesíteni.

Sőhercegnő és banktisztviselő házassága.

Budapestről jelenti a Bécsi Magyar Ujság: Mint nagyon érdekes és nagyon regényes házassági hírt korpoltálják a budapesti társasvilágban, hogy Frigyes osztrák főherceg 27 esztendőös *Mária Alice* nevű leánya a budapesti Kereskedelmi Bank egyik hivatalnokához, báró *Waldbott* Alfrédhez megy feleségül. A banktisztviselő a háboruban, mint huszártiszt a hadsereg főparancsnokságánál a főherceg mellé volt beosztva és ekkor érintkezésbe került a főherceg családjával is. *Mária Alice* főhercegné asszony beleszeretett

a fiatal huszártisztba. Károly exkirály jóváhagyta a szülők beleegyezését a hercegné asszony házasságába. Hír szerint *Waldbott* báró most Luzernben tartózkodik, ahol a főhercegi család vendége és a napokban tartják meg esküvőjüket. A fiatal pár valószínűleg Budapestre megy és a Ritzben fog lakni. Egyébként *Waldbott* bárót nem kell féltetni, hogy banktisztviselői fizetéséből nem fogja tudni eltartani főhercegi feleségét, mert hozományul a Frigyes major nevű főhercegi uradalmat kapja.

Esterházy Miklós herceg meghalt.

Esterházy Miklós herceg, Magyarország legnagyobb hitbizományának birtokosa Sopronban 51 éves korában meghalt. Az elhunyt a közéletben nem igen játszott szerepet és fiatal kora óta csak családjának és gazdaságának élt. A háboruban huszárnagyi rangig emelkedett. Főrendiházi tag, császári és királyi kamarás, az aranygyapjas rend lovagja és valóságos belső titkos tanácsos volt. 1898-ban feleségül vette *Cziráky* Antal gróf leányát, *Margitot*. Az uralkodóházakkal egyenlőrangú hercegi család feje most az elhunyt tizenkilenc éves fia, *Pál* herceg lett, ki örökli a 430.000 ka-

mányt a világhírű esterházi, fraknői és kismartoni kastélyokkal együtt. *Pál* hercegen kívül még két fia és két leánya volt az elhunyt hercegnek.

Agyonlőtte a sógorát

Budapesten az Erzsébet királyné-ut 1. sz. alatti vendéglőben agyonlőve találták *Varga* Károlyt, a vendéglő tulajdonosát. A család a rendőrségen arról tett jelentést, hogy *Varga* Károly öngyilkos lett. A hatóságnak azonban gyanus volt az eset és a nyomozást megindította. Kiderült, hogy *Varga* nem lett öngyilkos, hanem sógora, *Kovács* György lötte agyon. *Kovács*, aki gyilkosságért tizenöt évi fegyházra ítélt, kiszabadulása után feleségül vette *Vargáné* nővérét és feleségével együtt sógoránál lakott. *Vargáné* valószínűleg volt az urától s ő beszélt rá *Kovács* Györgyöt, hogy Vargát gyilkolja meg. A gyilkost és *Vargáné* tetartózat-

A gyannusak internálása.

BUDAPEST. A hivatalos lap legutóbb megjelent száma közli a magyar belügyminiszter internálási rendeletét, amely a közbiztonságra veszélyes, valamint gazdasági okokból, káros egyének rendőri felügyelet alá helyezését és internálását rendeli el. A rendelet szerint kitoloncolni és a kitoloncolásig internálni kell mind azokat a külföldieket, akiknek az itt tartózkodása a közbiztonság, társadalmi rend és béke szempontjából káros. Rendőri felügyelet alá kell helyezni mindazokat is, akik habár nem külföldiek, de az előbb említett okokból szintén veszélyeztetik a közbiztonságot. A rendelet további része elmondja, hogy az internált lakása az I. fokú rendőrhatalom, vagy az illetékes községi előjáróság által a lakáshivatalnak bejelentendő, hogy azt azonnal elreklvirálhassák. A rendőrségnek az internált egyénekről ujjlenyomatot kell felvennie és a testi épségüknek nem ártalmas munkára kell őket felhasználni.

Új politikai párt Magyarországon.

Bucuresti lapok jelentik: Dr. *Melha* Armand vezetése alatt a napokban új politikai párt alakult Magyarországon, melynek kitűzött célja az, hogy Magyarország valamennyi pártját, osztályát és felekezetét az ország helyreállításának érdekében egységes szervezetbe olvassza. Még egy partalakítási mozgalomról érkezett hír, melynek feje gróf *Klobelsberg* volt államtitkár.

A legújabb divatkreatiók szerint készülnek

elegáns női toalettek, gyermek és leányka ruhák és kostümök

Maison Margot

divatsalonjában,

Str. Popa George Ferdinand-u. 4. l. e. Úgyes tanulóanyag felvételnek. 825

FORD TURA-AUTO

kitűnő állapotban, gazdag gummi tartalékkal, garantált áttérással 110.000 koronáért eladó. — Ugyanott egy

1 1/2 tonnás Westinghouse teherautó eladó.

Ertekezhetni: P. Avram Iancu (Szabadság-ter) 11, I. em. d. u. 1—2 óra között. 1742

Rával égetett friss meszet

waggontelekekben prompt szállít 1756

Miklós József

Arad, Str. Romanulul (Zrinyi-u.) 4c., I. em.

Mérték utáni rendeléseket

legjutányosabb árban és idősebben készít 1874

Aloisius Friedmann ariszabó

Hunyadi-utca 4. szám.

Allandó szövet raktár nagy választékban.

TALP

érkezett elsőrendű wasche oldalakban nehéz és könnyebb sulyban.

Báiankénti eladásnál kg. 245 korona. Oldalakénti eladásnál kg. 260 korona.

Azonkívül a legjobb minőségben valódi francia bőrűek érkeztek, ugymint: Fekete és színes schweareaux, box lak, bagaria, rótt és világos színű anti opok, béls bőrk és schweareaux a legjutányosabb árban. Francia „Lyon Noir” fekete cipőcsem a régi árhoz és minden színben fél és magas cipőbe selyem fűzők a legújabb kivitelben. 1771

Schwarz borkereskedő,

P. Avram Iancu (Szabadság-ter) 15.)

